

Til lovforslag nr. L 142. Betænkning afgivet af kommunaludvalget den 25. april 1985

Betænkning

over

Forslag til lov om frikommuner

Udvalget har behandlet lovforslaget i nogle møder og har herunder stillet spørgsmål til indenrigsministeren, som denne har besvaret skriftligt. Udvalget har endvidere foretaget en teknisk gennemgang af lovforslaget sammen med indenrigsministeren, socialministeren og undervisningsministeren samt disses embedsmænd.

Udvalget har endelig modtaget skriftlige henvendelser fra:

AC Akademikernes Centralorganisation,
De Samvirkende Invalideorganisationer,
FTF Funktionærernes og Tjenestemændenes Fællesråd og
LO Landsorganisationen i Danmark.

Herefter indstiller et *flertal* (udvalget med undtagelse af socialistisk folkepartis medlemmer) lovforslaget til *vedtagelse* med de af indenrigsministeren stillede ændringsforslag.

Et *mindretal inden for flertallet* (socialdemokratiets medlemmer) har under udvalgsbehandlingen nøje overvejet, hvorledes frikommuneprojektet kunne følges af uafhængige forskere. Mindretallet har i den forbindelse mærket sig henvendelsen fra LO, FTF og AC, der anbefaler, at uafhængige forskningsenheder tilknyttes projektet.

Mindretallet har på den ene side forståelse for det synspunkt, at ikke alle mindre projekter nødvendigvis bør underkastes en forskningsmæssig behandling, men finder på den anden side, at det vil være af væsentlig betydning for den efterfølgende nytte af dette frikommuneforsøg, at de større ændringer, herunder af sektorlovgivningen, ikke blot overlades til kommunens og amtskommunens samt det pågældende ministeriums egen vur-

dering, men at projekter i denne størrelsesorden underkastes en egentlig forskningsmæssig evaluering, f.eks. af AKF.

Mindretallet henstiller derfor til regeringen alvorligt at overveje at tilknytte forskere til vurdering af forsøgene i forbindelse med de kommende lovændringer, der skal realisere frikommuneprojektet.

Et *mindretal* (socialistisk folkepartis medlemmer af udvalget) er principielt enig med indenrigsministeren i hensigten med lovforslaget – nemlig gennem konkrete lokale forsøg at få undersøgt, om styrelsesregler m.v. kan udformes på en mere hensigtsmæssig og kreativ måde. Mindretallet skal i den forbindelse ikke undlade at bemærke, at indenrigsministeren gennem de forløbne 10 måneder ved sit urealistiske hastværk har gjort sit bedste for at sabotere hele frikommuneprojektet, allerede inden det var kommet i gang.

Mindretallet finder, at nærværende lovforslag indeholder endog meget vidtgående bemyndigelser, og da mindretallet dels i almindelighed er betænkelig ved at tildele ministre bemyndigelser, dels i særdeleshed at tildele dem til den nuværende regerings ministre, finder mindretallet det mest betryggende for alle parter, at folketinget får et vist minimum af indflydelse på, hvad der kommer til at foregå.

I overensstemmelse hermed har mindretallet stillet ændringsforslag om, at der bliver nedsat et frikommuneråd med følgende opgaver:

– at udtale sig om de i lovforslaget omhandlede godkendelser, inden de meddeles frikommunerne,

- at vejlede og inspirere kommunerne ved udarbejdelse og iværksættelse af forsøg og
- at medvirke til, at resultaterne af forsøgene indsamles og bearbejdes.

Mindretallets hensigt er som nævnt blandt andet at sikre folketinget en vis – om end indirekte – løbende information og indflydelse. Det vil f.eks. betyde, at det umiddelbart vil kunne konstateres, om et flertal i folketinget ønsker et givet projekt fremmet, hvilket vil kunne være ganske hensigtsmæssigt. Til illustration af det nyttige heri kan nævnes episoden omkring Ballerup kommunes ønske om at lave forsøg med afskaffelse af karensgaden for de kommunalt ansatte. Først sagde indenrigsministeren nej – så sagde et flertal i folketinget ja – hvorpå indenrigsministeren ændrede sit utvetydige nej til et tilsyneladende lige så utvetydigt ja. Den slags hændelser vil ikke være gavnlige for frikommuneforsøgets forløb, men vil som nævnt kunne forebygges ved det foreslåede råd.

Mindretallet har dog ikke ved ændringsforslagene haft til hensigt at ændre på ministerens ansvar ved meddelelse af tilladelser m.v., som lovforslaget hjemler. Rådet har blot i den forbindelse til opgave at udtale sig. Hvis ministeren ikke ønsker at følge rådets indstilling, er det ministerens eget ansvar. Ministerens handlinger vil som vanlig nøje blive fulgt og vil i påtrængende tilfælde blive bragt op i folketinget.

Det er endvidere frikommunerådets opgave at vejlede og inspirere kommunerne ved udarbejdelse og iværksættelse af forsøg. I den forbindelse er mindretallet helt opmærksom på, at indenrigsministeren – meget prisværdigt – allerede har oprettet noget, der bliver kaldt et frikommunekontor i selve indenrigsministeriet. Imidlertid er forholdet det, at indenrigsministeriet har rødder langt tilbage til enevælden, idet ministeriet som bekendt blev oprettet ved kundgørelse den 24. november 1848 som erstatning for visse afdelinger af Danske Kancelli, Rentekammeret og Generaltoldkammeret. I forbindelse med nærværende forslag er forbindelsen tilbage til Kancelliet mest interessant. Med den fortid og det arvegods er mindretallet ikke overbevist om det hensigtsmæssige i, at frikommuneprojektet skal inspireres fra det pågældende ministerium. Derfor foreslås denne

opgave overladt til et mere traditionsfrit organ.

Som en tredje opgave er det pålagt frikommunerådet at medvirke til, at resultaterne af forsøgene indsamles og bearbejdes. Det kunne f.eks. ske ved hjælp af neutrale forskningsenheder, men også på anden måde.

Dette forslag er inspireret af en henvennelse fra LO, FTF og AC, som ministeren i en kommentar hertil delvis afviser, idet hun dog samtidig giver organisationerne medhold i, at det ikke på forhånd kan udelukkes, at der til sin tid kan være områder, hvor det vil være rimeligt at lade forsøgsresultater underkaste en forskningsmæssig analyse, inden der tages politisk stilling til, om der bør gennemføres regelændringer på landsplan.

Det virker derfor næppe som sund fornuft ikke allerede ved forsøgsprojekternes start at sikre, at forsøgsresultaterne kan indsamles og bearbejdes, så de kan være til nytte i fremtiden. I modsat fald vil man kunne risikere ikke at kunne bruge gode forsøg til noget som helst.

Hvorfor ministeren ikke vil lade forskere indgå i et samarbejde med frikommunerne eller på anden måde sikre, at resultaterne kan indsamles og bearbejdes, er en gåde for mindretallet og beror måske i virkeligheden blot på, at der ikke – overhovedet – er sat økonomiske ressourcer af til hele dette af ministeren hastigt improviserede projekt. Mindretallet har i denne sammenhæng mærket sig, at ministeren i bemærkningerne om de økonomiske konsekvenser kun omtaler udgiftsneutralitet mellem stat og komuner og besparelser for kommunerne. Mindretallet er naturligvis i den forbindelse helt på det rene med, at forsøgene på længere sigt kan medføre hensigtsmæssige administrative omlægninger, der kan indebære besparelser. På den anden side er mindretallet overbevist om, at selve udarbejdelsen og iværksættelsen af forsøgsprojekter i mange tilfælde nødvendigvis må betyde visse merudgifter. Mindretallet finder, at det ville være rimeligt, at staten finansierede en del af disse merudgifter ved at stille forskningsmæssig bistand til rådighed for projektet.

Til varetagelse af de nævnte opgaver foreslår mindretallet, at der sikres frikommunerådets ressourcer i form af et tilknyttet sekretariat og økonomiske midler til rådets virksomhed.

Med disse bemærkninger indstiller mindretallet lovforslaget til *vedtagelse* med de af mindretallet stillede ændringsforslag.

Ændringsforslag

Af et *mindretal* (SF):

Til § 2

1) Paragraffen affattes således:

»§ 2. Indenrigsministeren fastsætter efter forslag fra kommunalbestyrelsen og efter forhandling med det i § 01 nævnte råd, om en kommune skal have status som frikommune.«

Til § 3

2) Efter »indenrigsministeren kan« indsættes: », efter at have indhentet udtalelse fra det i § 01 nævnte råd«.

Til § 4

3) Efter »undervisningsministeren kan« indsættes: », efter at have indhentet udtalelse fra det i § 01 nævnte råd«.

Til § 5

Af *indenrigsministeren*, tiltrådt af et *flertal* (udvalget med undtagelse af SF):

4) *Stk. 1* affattes således:

»Socialministeren kan godkende regler for frikommuneforsøg, der fraviger bestemmelserne

- 1) i lov om styrelse af sociale og visse sundhedsmæssige anliggender, jfr. lovbekendtgørelse nr. 513 af 1. november 1983, som senest ændret ved § 1 i lov nr. 54 af 20. februar 1985, bortset fra §§ 18–18 b, 19 og 20–25 a,
- 2) om, hvilke myndigheder der administrerer, herunder træffer afgørelse, efter lov om social bistand, jfr. lovbekendtgørelse nr. 413 af 5. juli 1984, som senest ændret ved § 3 i lov nr. 54 af 20. februar 1985, bortset fra lovens afsnit VIII,
- 3) om, hvilke myndigheder der administrerer, herunder træffer afgørelse, efter lov om social pension, jfr. lov nr. 217 af 16. maj 1984, som senest ændret ved § 4 i lov nr. 54 af 20. februar 1985,

- 4) om, hvilke myndigheder der administrerer, herunder træffer afgørelse, efter lov om dagpenge ved sygdom eller fødsel, jfr. lovbekendtgørelse nr. 81 af 5. marts 1984, som senest ændret ved § 6 i lov nr. 54 af 20. februar 1985,
- 5) om, hvilke myndigheder der administrerer, herunder træffer afgørelse, efter lov om børnetilskud og andre familieydelse, jfr. lovbekendtgørelse nr. 609 af 29. november 1978, som senest ændret ved § 5 i lov nr. 54 af 20. februar 1985.«

Af et *mindretal* (SF):

Underændringsforslag til ændringsforslag nr. 4

5) I den ved ændringsforslag nr. 4 forelåede affattelse af § 5, *stk. 1*, indsættes efter »Socialministeren kan« ordene: », efter at have indhentet udtalelse fra det i § 01 nævnte råd«.

Til § 6

6) Efter *stk. 3* indsættes som nyt stykke.

»*Stk. 4*. Forinden de i *stk. 1–3* nævnte regler kan fastsættes, skal der indhentes en udtalelse fra det i § 01 nævnte råd.«

Til § 7

7) I *stk. 2* ændres »6« til: »30«.

Nye paragraffer

8) Efter § 10 indsættes som nye paragraffer:

»§ 01. Indenrigsministeren nedsætter et råd bestående af 17 medlemmer for en periode indtil udgangen af 1989. Rådets medlemmer vælges af folketinget efter forholdstalsvalg.

Stk. 2. Indenrigsministeren fastsætter rådets forretningsorden efter indstilling fra rådet.

§ 02. Det i § 01 nævnte råd har følgende opgaver:

1. At udtale sig om de i §§ 3–6 omhandlede godkendelser, forinden de meddeles frikommunerne.
2. At vejlede og inspirere kommunerne ved udarbejdelse og iværksættelse af forsøg.

3. At medvirke til, at resultaterne af forsøgene indsamles og bearbejdes.

Til rådet knyttes et sekretariat.

Stk. 2. Indenrigsministeren afholder de udgifter, der er forbundet med rådets virksomhed.«

Til § 11

9) Paragraffen affattes således:

»§ 11. Indenrigsministeren kan, efter forhandling med det i § 01 nævnte råd, fastsætte regler om fremgangsmåden ved udarbejdelsen, godkendelsen og iværksættelsen af forsøg samt om undersøgelse og vurdering af forsøgsresultaterne.«

Af indenrigsministeren, tiltrådt af udvalget:

Til § 12

10) I *stk. 1* ændres »1. april« til: »1. juni«.

Bemærkninger

Til nr. 1

Ændringsforslaget medfører, at kommuner løbende kan tilmelde sig frikommuneforsøget, hvilket især vil få betydning i de kommuner, hvor flertallet skifter ved det kommende kommunalvalg.

Til nr. 2, 3, 5, 6, 8 og 9

Ændringsforslagene indebærer nedsættelse af et frikommuneråd med de i teksten anfør-

te beføjelser. Rådets medlemmer vælges af folketinget og vil derfor på nedsættelsestidspunktet afspejle folketingets sammensætning. Det understreges, at det ikke er hensigten at ændre på ministerens ansvar ved meddelelse af de tilladelser m.v., som lovforslaget hjemler. I den forbindelse har rådet blot til opgave at udtale sig. Hvis ministeren ikke ønsker at følge rådets indstilling, er det ministerens eget ansvar. Til varetagelse af de nævnte opgaver sikres frikommunerådet ressourcer i form af et tilknyttet sekretariat og økonomiske midler til rådets virksomhed.

Til nr. 4

Forslag til lov om frikommuner indeholder i § 5, *stk. 1*, en henvisning til 5 forskellige love inden for det sociale område.

Ved nærværende ændringsforslag ajourføres henvisningerne til de 5 love, som senest er ændret ved lov nr. 54 af 20. februar 1985.

Til nr. 7

Ændringsforslaget betyder, at der skal gå mindst 30 dage mellem kommunalbestyrelsens 2 behandlinger af forslag til frikommuneregulativ. Ændringsforslaget er stillet for at sikre den brede befolkning større muligheder for offentligt at diskutere foreslåede forsøg.

Til nr. 10

Folketingets behandling af lovforslaget forventes nu at være afsluttet i løbet af maj måned 1985, og lovens ikrafttrædelsesdato er derfor foreslået ændret fra 1. april til 1. juni 1985.

Karen Højte Jensen (KF) nfmd. *Flemming Jensen (KF)* *Lizzie Lichtenberg (KF)*

Lis Aaltonen (KF) *Svend Heiselberg (V)* *Thor Pedersen (V)* *Maisted (FD)*

Steffensen (KrF) *Hanne Andersen (S)* *Søren Hansen (S)* *Lykketoft (S)* *Lerke (S)*

Henning Rasmussen (S) fmd. *Taanquist (S)* *Agerschou (SF)* *Tommy Dinesen (SF)*

Ole Vig Jensen (RV)

Partierne CD, VS og FP havde ikke medlemmer i udvalget.